

UNIONENS HÖGA
REPRESENTANT FÖR
UTRIKES FRÅGOR OCH
SÄKERHETSPOLITIK

Bryssel den 12.3.2021
JOIN(2021) 6 final

GEMENSAM RAPPORT TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

**Den särskilda administrativa regionen Hongkong:
Årsrapport 2020**

GEMENSAM RAPPORT TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

DEN SÄRSKILDA ADMINISTRATIVA REGIONEN HONGKONG:

ÅRSRAPPORT 2020

Sammanfattning

Sedan Hongkong överlämnades till Folkrepubliken Kina 1997 har EU och dess medlemsstater noggrant följt den politiska och ekonomiska utvecklingen i den särskilda administrativa regionen Hongkong. EU har konsekvent främjat principen ”ett land, två system” och tillämpningen av denna.

I linje med det åtagande som gjordes till Europaparlamentet 1997 utfärdar kommissionen och den höga representanten en årlig rapport om utvecklingen i Hongkong. Under årens lopp har särskilt fokus legat på genomförandet av principen ”ett land, två system” och på Hongkongs autonomi i enlighet med grundlagen.

Denna 23:e rapport avser 2020. Året dominerades för det första av viktig politisk utveckling och för det andra av covid-19-pandemins effekter, som även har fått allvarliga konsekvenser för Hongkongs ekonomi.

Översikt över den politiska och sociala utvecklingen

På det politiska planet skedde en markant ökning under 2020 när det gäller urholkningen av Hongkongs höga grad av autonomi och av rättigheter och friheter som skulle ha skyddats åtminstone fram till 2047. Detta är en följd av ingripanden från de kinesiska myndigheternas sida som innebär ett ifrågasättande av Kinas vilja att leva upp till sina internationella förpliktelser och landets åtagande gentemot människorna i Hongkong enligt principen ”ett land, två system” och Hongkongs grundlag.

Införandet den 30 juni av en nationell säkerhetslag (*säkerhetslagen*), genom ett beslut från den nationella folkkongressens ständiga utskott, gav upphov till stark oro när det gäller förfarandet som sådant och lagstiftningens innehåll. Många demokrativänliga aktivister, lagstiftare och journalister greps under året och anklagades bland annat för att ha brutit mot säkerhetslagen och den allmänna ordningen.

Spännvidden av brott mot säkerhetslagen och osäkerheten kring hur de kommer att tillämpas har gett upphov till allvarlig oro och har fått en dämpande effekt på utövandet av skyddade rättigheter och friheter i Hongkong. Utvecklingen mot själv censur i medierna, den akademiska världen och det civila samhället har påskyndats, även om den öppna censuren har varit begränsad när det gäller säkerhetslagen och inga direkta nedläggningar har gjorts av några demokrativänliga publikationer.

De kinesiska myndigheterna har skärpt kontrollen över Hongkong på andra sätt. Oron över det sårbara i ”ett land, två system” ökade i april när sambandskontoret i Hongkong, som representerar de kinesiska myndigheterna i Hongkong, hävdade att det inte omfattades av skyldigheten att inte blanda sig i Hongkongs angelägenheter, vilken finns fastställd i grundlagen.

Rättsstatsprincipen och rättsväsendets oberoende är fortfarande väsentliga skyddsåtgärder för att upprätthålla grundläggande rättigheter och friheter i Hongkong. Domstolarna blev föremål för ogrundade anklagelser om jäv från politiker under året, vilket föranledde ett utförligt uttalande från högsta domstolens ordförande, som påminde om de bestämmelser och principer i grundlagen som rättssystemet omfattas av och försvarade domstolarnas roll, oberoende och integritet.

Det finns fortfarande ett högt förtroende för domarnas kompetens och integritet och för deras vilja att upprätthålla rättsstatsprincipen. Dessutom är det för tidigt att säga hur Hongkongs domstolar kommer att tolka säkerhetslagen och i vilken mån rättigheter och friheter kommer att skyddas vid tillämpningen av denna. Domstolarna har samtyckt till borgen i väntan på rättegång i merparten mål som rör säkerhetslagen, men frågor uppstod kring det faktum att kända personer nekats borgen i andra mål. I ett sådant mål tilldelades på åklagarens begäran en domare som prövar mål som rör säkerhetslagen ett mål som inte avsåg säkerhetslagen, utan som hade att göra med säkerhetsrelaterade frågor. Detta väcker frågor om omfattningen och tolkningen av utnämningsbestämmelserna i artikel 44 i säkerhetslagen.

Valet till det lagstiftande rådet som skulle ha hållits den 6 september sköts upp med ett år. Regeringen angav covid-19-utbrottet som skäl till detta. Nationella folkkongressens ständiga utskott utfärdade ett beslut om att utöka det lagstiftande rådets mandat med minst ett år i väntan på valet, och de flesta pandemokrater bestämde sig för att sitta kvar i det lagstiftande rådet under förlängningsåret.

Genom beslutet från den nationella folkkongressens ständiga utskott av den 11 november om kvalifikationer för medlemmar i Hongkongs lagstiftande råd infördes kriterier för entledigande av sittande lagstiftare och uteslutning av kandiderande lagstiftare. Myndigheterna i Hongkong använde detta som grund för att senare samma dag utesluta fyra demokrativänliga lagstiftare från det lagstiftande rådet, vilket ytterligare undergräver Hongkongs höga grad av autonomi och skyddet för grundläggande rättigheter och friheter. Beslutet från den nationella folkkongressens ständiga utskott resulterade i att kvarvarande demokrativänliga lagstiftare i det lagstiftande rådet avgick. Den lagstiftande församlingen fortsatte sin verksamhet men det gjordes färre demokratiska kontroller och avvägningar.

EU uppmanar Hongkong och centralregeringen att återuppta valreformen i enlighet med grundlagen. Det är viktigt att inrätta ett valsystem som är demokratiskt, rättvist, öppet och insynsvänligt och som bygger på allmän rösträtt för att fullgöra åtagandet i grundlagen. Allmän rösträtt skulle ge Hongkongs regering en större legitimitet, vilket skulle bidra till uppnåendet av Hongkongs ekonomiska mål och hanteringen av de socioekonomiska utmaningarna.

Översikt över EU:s reaktion på införandet av lagen om nationell säkerhet

Den höga representanten gjorde följande uttalanden beträffande Hongkong å EU:s vägnar:

- Den 29 maj – om den nationella folkkongressens antagande av förslaget till nationella säkerhetslagar.
- Den 1 juli – om införandet av säkerhetslagen.
- Den 3 augusti – om uppskjutandet av valet till det lagstiftande rådet.
- Den 12 november – om uteslutningen av ledamöter i Hongkongs lagstiftande råd.

EU:s talespersoner gjorde följande uttalanden beträffande Hongkong:

- Den 10 augusti – om angrepp och tillslag enligt säkerhetslagen.
- Den 24 september – om gripandet av Joshua Wong och andra demokratiaktivister.
- Den 2 november – om gripandet av åtta demokrativänliga lagstiftare och politiker.
- Den 29 december – om rättegången mot tio Hongkongbor i Shenzhen.

G7-ländernas utrikesministrar gjorde ett gemensamt uttalande om Hongkong den 17 juni.

I rådets slutsatser som antogs i juli¹ enades EU om ett åtgärds paket som ett första svar på säkerhetslagen. Detta omfattar bland annat asyl- och viseringspolitiken, exportkontroller, övervakning vid rättegångar, stöd för det civila samhället, stipendier och akademiska utbyten, översyn av avtal om utlämning och avstående från att inleda nya förhandlingar.

Den 7 december enades rådet (utrikes frågor) om att EU bör fortsätta att genomföra de åtgärder som man kom överens om i juli och överväga ytterligare åtgärder vid behov, beroende på hur situationen utvecklar sig.

EU framförde sin oro över utvecklingen i Hongkong direkt till det kinesiska ledarskapet vid toppmötet mellan EU och Kina som hölls den 22 juni och vid ledarnas möten den 14 september och den 30 december.

Översikt över covid-19-situationen och den ekonomiska utvecklingen

När det gäller covid-19 har den effektiva hanteringen av covid-19-utbrottet berott på Hongkongs utmärkta hälso- och sjukvård och kraftfulla politiska svar, inklusive strikta karantänåtgärder, samt invånarnas ansvarsfullhet – vilket visas av den nästan allmänt utbredda användningen av munskydd under utbrottet.

2020 var ett utmanande år för världsekonomin och Hongkong var inget undantag. Ekonomin försämrades markant och de flesta av stadens viktigaste näringar drabbades hårt, med finansbranschen som märkbart undantag. Det drastiskt minskade antalet turister fick stora effekter på lyxvarusektorn, hotellsektorn, livsmedels- och dryckessektorn samt transportsektorn, medan handels- och logistiksektorn påverkades av den svaga internationella handeln. Trots att regeringen i flera omgångar vidtog åtgärder för att stödja ekonomin fördubblades arbetslöshetsnivån under året (till 6,6 % under sista kvartalet 2020). Hongkongs offentliga finanser började också försämrats, men Hongkong har fortfarande betydande reserver.

De europeiska företagen i staden har inte förskonats, framför allt inte de som är beroende av turistflöden och internationell handel. Reserestriktionerna har varit en stor utmaning, eftersom många EU-företag finns i Hongkong för att leda sin verksamhet regionalt och i Fastlandskina. Företagen är även oroade över den politiska utvecklingen i Hongkong, inbegripet urholkningen av ”ett land, två system” och de effekter som säkerhetslagen kan få på företagsklimatet.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2020/07/28/hong-kong-council-expresses-grave-concern-over-national-security-law/>

I. Politisk och social utveckling

Den sociala oro och de omfattande protester som uppstod 2019 som svar på regeringens föreslagna lag om förrymda brottslingar och ömsesidig rättslig hjälp avtog under 2020, men sporadiska demonstrationer fortsatte dock att hållas. Det som var avgörande för att hindra de offentliga demonstrationerna var det faktum att säkerhetslagen infördes genom ett beslut från den nationella folkkongressens ständiga utskott den 30 juni och de åtgärder som Hongkongs regering vidtog för att hantera covid-19-utbrottet.

Hittills har cirka 10 000 personer gripits anklagade för brott kopplade till oroligheterna, däribland många ungdomar. Det faktum att åtalsbesluten har dragit ut på tiden i åtskilliga fall innebär att många av de gripna inte vet hur de anklagelser som riktas mot dem kommer att hanteras, vilket ger upphov till rättvisefrågor. Åtal har hittills väckts i cirka 20 % av fallen.

Säkerhetslagen har gett upphov till oro i många avseenden. Antagandet skedde inte i enlighet med artikel 23 i grundlagen, där det anges att sådana lagförslag ska antas av Hongkong på egen hand. Berörda parter i Hongkong hade minimala möjligheter att lämna synpunkter på lagförslaget innan lagen infördes. Den fullständiga texten blev allmänt tillgänglig först efter antagandet, och ingen demokratisk kontroll gjordes i det lagstiftande rådet. Veckan innan säkerhetslagen infördes gick chefsministern offentligt ut med att hon inte hade tagit del av den föreslagna lagstiftningen i sin helhet.

Skälet till att flera pandemokratiska lagstiftare uteslöts från att ställa upp i nyvalet till det lagstiftande rådet var delvis att de var emot säkerhetslagen. Detta innebär ytterligare inskränkta möjligheter för valda företrädare att granska genomförandet av de åtgärder som avser säkerhetslagen.

genom säkerhetslagen införs fyra brott: utbrytning, omstörtning, terroristverksamhet och samröre med utländska makter eller externa element. Spännvidden av dessa brott och osäkerheten kring hur de kommer att tillämpas har gett upphov till stor oro och inskränkt utövandet av skyddade rättigheter och friheter i Hongkong. Det är svårt att säga i dagsläget hur omfattande denna inskränkning är.

EU:s kontor och EU-medlemsstaternas beskickningar i Hongkong har haft många kontakter med företrädare för det civila samhället, den akademiska världen och medierna för att få kännedom om hur säkerhetslagen påverkar deras arbete. Lagen har utan tvekan gett upphov till mer själv censur, en strategi för lagring av information och användning av sociala medier där säkerhet sätts i främsta rummet och oro över att legitima kontakter med utländska beskickningar kan leda till att personer åtalas för samröre.

Säkerhetslagen gäller utan begränsning utomlands och innebär att myndigheterna i Fastlandskina får utöva jurisdiktion i vissa fall. Mål inom ramen för säkerhetslagen kan dessutom prövas vid domstol inom stängda dörrar i vissa fall, vilket kräver särskild uppmärksamhet.

Kritik har framförts mot chefsministerns befogenhet att utse en domarpool för prövning av mål som rör säkerhetslagen. Chefsministern kan dock begära rådgivning från högsta domstolens ordförande vid utnämningen av dessa domare. Chefsministern tilldelar dessutom inte enskilda ärenden till enskilda domare.

Det är fortsatt oklart i vilken mån de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna kommer att påverkas av kravet i säkerhetslagen på att Hongkongs regering ska skärpa tillsynen och regleringen i frågor som rör den nationella säkerheten vid skolor, universitet och sociala organisationer samt i medier och på internet.

Utländska företag i Hongkong omfattas av säkerhetslagen. I artiklarna 21 och 23 i säkerhetslagen föreskrivs tunga fängelsestraff för alla som uppmanar till, medverkar i, är medhjälpare till eller bidrar med pengar eller annat ekonomiskt stöd eller egendom till omstörtning- eller utbrytningsbrott. Det finns ingen bestämmelse om att sådant stöd måste ha getts avsiktligt för att det ska utgöra ett brott enligt lagen, vilket har fått banker att granska de tjänster som de tillhandahåller enskilda personer och grupper som deltar i demokrativänlig och annan politisk verksamhet. Enligt artikel 31 i säkerhetslagen kan företag och organisationer ställas till straffrättsligt ansvar, bötfällas och få sin licens indragen.

Under 2020 gjordes 31 gripanden enligt säkerhetslagen, och åtal har väckts i fyra fall. Flera av dessa gripanden avsåg kända demokratiaktivister. Efter gripandet av mediemagnaten Jimmy Lai den 10 augusti, som anklagades för samröre med utländska makter, genomförde omkring 200 polistjänstemän en razzia mot hans medieföretag, Apple Daily. Denna omfattande polisinsats som riktades mot en ledande och frispråkig mediekoncern gav upphov till oro över eventuella politiska motiv. Agnes Chow, medgrundare till den numera upplösta demokratiplattformen Demosisto, greps också den 10 augusti anklagad för brott mot säkerhetslagen.

Liknande farhågor framfördes gällande beslut som justitieministeriet hade fattat om att åtala demokrativänliga aktivister och lagstiftare för brott mot den allmänna ordningen i samband med demonstrationerna och oroligheterna och deras uppträdande under det lagstiftande rådets förfaranden. Dock väcktes inga åtal mot de enskilda personer från de regeringsvänliga partierna som hade varit involverade i några av dessa händelser vid det lagstiftande rådet. Det faktum att inga övertygande åtgärder vidtogs för att lagföra gärningsmännen bakom MTR-attacken i Yuen Long 2019 har dessutom också gett upphov till frågor kring riktigheten i rättsliga beslut.

Det är för tidigt att säga hur Hongkongs domstolar kommer att tolka säkerhetslagen och i vilken mån rättigheterna och friheterna kommer att skyddas. Enligt säkerhetslagen ska dock de mänskliga rättigheterna respekteras och skyddas i tryggheten av den nationella säkerheten. Tribunalen betonade, i ett första ”testmål” som rörde säkerhetslagen, att domstolarna ska tillämpa *common law*-principerna när de tolkar den nya lagen och att de ska beakta skyddet av de mänskliga rättigheterna. Det finns fortfarande ett stort förtroende för domarnas kompetens och integritet och deras vilja att upprätthålla rättsstatsprincipen. Man måste dock komma ihåg att den nationella folkkongressens ständiga utskott har företrädesrätt att göra ”tolkningar” av lagen. Den första rättegången som rör säkerhetslagen ska enligt planen inledas först 2021.

Opinionsundersökningar har visat att en majoritet av de tillfrågade är emot säkerhetslagen. Enligt en undersökning som gjordes av Hongkongs opinionsundersökningsinstitut på uppdrag av Reuters i augusti 2020 var nästan 60 % av de tillfrågade emot lagen. Undersökningen visade även att stödet till proteströrelsen hade minskat; endast 44 % av de tillfrågade angav att de stödde den.

Polisen har vidtagit kraftfulla åtgärder mot otillåtna sammankomster, genom tillämpning av en kombination av säkerhetslagen, lagar om allmän ordning och covid-19-relaterade restriktioner. Polisen har tagit fram en ny lila flagga som förvarnar om misstänkta brott mot säkerhetslagen, och myndigheterna har gjort en bred tolkning av vad som utgör en eventuell överträdelse av den nya lagen vid demonstrationer. Till exempel betraktas det som ett brott att de som protesterar använder den populära protestsloganen ”*Liberate Hong Kong, revolution of our times*” och till och med det faktum att de håller upp tomma plakater. Protestsången *Glory to Hong Kong* har inte uttryckligen förbjudits men får inte sjungas eller spelas i skolorna. Polisens nationella säkerhetsenhet har dessutom öppnat en hjälplinje för att göra det lättare att rapportera gärningar som påstås strida mot säkerhetslagen.

EU:s reaktion på införandet av lagen om nationell säkerhet

I juli antog EU:s ministrar rådets slutsatser, där man betonade att Kinas åtgärder i samband med antagandet av säkerhetslagen stred mot såväl landets internationella åtaganden enligt den kinesisk-brittiska gemensamma förklaringen från 1984 som grundlagen. I slutsatserna anges det att åtgärderna ”ifrågasätter Kinas vilja att upprätthålla sina internationella åtaganden, undergräver förtroendet och påverkar förbindelserna mellan EU och Kina”. I dem fastställs ett samordnat paket med följande åtgärder som ett första svar på säkerhetslagen från EU:s sida:

1. Att överväga konsekvenserna av den nationella säkerhetslagstiftningen för asyl-, migrations-, viserings- och bosättningspolitiken i enlighet med tillämplig lagstiftning, inbegripet genom att diskutera relevanta aspekter på EU-nivå.
2. Att ytterligare granska och begränsa exporten av särskild känslig utrustning och teknik för slutanvändning i Hongkong, särskilt om det finns skäl att misstänka oönskad användning i samband med internt förtryck, avlyssning av intern kommunikation eller it-övervakning.
3. Att undersöka möjligheterna att stärka och samordna stipendier och akademiska utbyten mellan studenter och universitet i Hongkong.
4. Att ytterligare samarbeta med och ge stöd till det civila samhället i Hongkong.
5. Att fortsätta övervakningen av rättegångar mot demokratiaktivister i Hongkong.
6. Att på EU-nivå diskutera de potentiella risker som den nationella säkerhetslagstiftningen innebär för EU-medborgarna.
7. Att övervaka den extraterritoriella verkan av den nationella säkerhetslagstiftningen.
8. Att se över konsekvenserna av den nationella säkerhetslagstiftningen när det gäller medlemsstaternas avtal om utlämning och andra relevanta avtal med Hongkong.
9. Att för närvarande inte inleda några nya förhandlingar med Hongkong.

Viktiga åtgärder som har vidtagits inom ramen för rådets slutsatser är bland annat att sex EU-medlemsstater² har hävt sitt avtal om utlämning eller skjutit upp förhandlingarna om ett sådant avtal med Hongkong efter att rådets slutsatser antogs, att medlemsstaternas myndigheter har skärpt kontrollen av relevant export för slutanvändning i Hongkong, att samordna närvaron av EU:s och medlemsstaternas diplomatiska representanter i Hongkong för att delta som observatörer under rättegångar mot demokratiaktivister och att utöka sina kontakter med organisationer i det civila samhället. Studenter samt akademiker och universitetspersonal fortsatte att delta i en lång rad utbyten för högre utbildning inom ramen för Erasmus+ och bilaterala utbytesprogram som medlemsstaterna genomför. Inga nya förhandlingar inleddes med Hongkong.

Relevanta rådsorgan följde noggrant genomförandet av åtgärderna i rådets slutsatser. Vid rådets (utrikes frågor) möte den 7 december redogjorde den höga representanten för genomförandet av säkerhetslagen, dess effekter på rättigheter och friheter samt på företagsklimatet i Hongkong och effekterna av EU:s åtgärds paket. Utifrån detta enades ministrarna om att EU bör fortsätta att genomföra de åtgärder som man kom överens om i juli och överväga ytterligare åtgärder vid behov, beroende på hur situationen utvecklar sig.

Oro över säkerhetslagen framfördes vid toppmötet mellan EU och Kina den 22 juni, och Hongkong togs även upp vid mötena mellan EU:s och Kinas ledare den 14 september och den 30 december. EU uttryckte stor oro över urholkningen av grundläggande rättigheter och friheter efter införandet av säkerhetslagen. EU upprepade även sin oro över att valet till det lagstiftande rådet hade skjutits upp med ett helt år och att flera demokrativänliga kandidater utesluts. Europeiska kommissionens ordförande, Ursula von der Leyen, tog upp mänskorsrättsbrott i Hongkong i sitt tal om tillståndet i unionen till Europaparlamentet den 16 september.

Den 19 juni antog Europaparlamentet en resolution om Kinas nationella säkerhetslag för Hongkong och om nödvändigheten av att EU försvarar Hongkongs höga grad av autonomi. I resolutionen beklagade parlamentet införandet av säkerhetslagen, som är ett angrepp på Hongkongs autonomi och ett brott mot Kinas internationella åtaganden, inbegripet den kinesisk-brittiska gemensamma förklaringen från 1984. Parlamentet avgav flera rekommendationer till åtgärder från EU och andra aktörer.

Internationella reaktioner på införandet av lagen om nationell säkerhet

Internationella aktörer, däribland G7, FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och FN:s särskilda rapportörer uttryckte också oro över säkerhetslagen.

Den 27 maj meddelade den amerikanska administrationen att Kina hade undergrävt Hongkongs autonomi i grunden och att Hongkong inte längre hade rätt att behandlas annorlunda än Fastlandskina. Till följd av detta tillkännagivande antogs den amerikanska lagen om ett självständigt Hongkong den 14 juli. Den 7 augusti genomförde Förenta staterna sanktioner mot elva enskilda personer från Hongkong och myndigheter i Fastlandskina eftersom de hade medverkat till att undergräva Hongkongs autonomi och begränsat yttrande- eller mötesfriheten. Bland dessa fanns chefsministern, justitieministern, säkerhetsministern, ministern för konstitutionella ärenden och fastlandsärenden samt polischefen, direktör Luo

² Tyskland, Frankrike, Irland, Nederländerna, Finland och Italien.

Huining vid sambandskontoret i Hongkong och andra högt uppsatta tjänstemän från Fastlandskina som hade blandat sig i Hongkongs angelägenheter. Sanktionerna innebär beslagtagande av egendom och frysande av tillgångar i Förenta staterna, som svar på det ”ovanliga och extraordinära hot” som Kina utgör genom att undergräva Hongkongs autonomi. Förenta staterna genomförde sanktioner mot 18 andra personer den 9 november och den 7 december med hänsyn till genomförandet av säkerhetslagen.

Förenade kungariket utökade rätten till invandring för att ge möjlighet till medborgarskap för Hongkongbor med status som brittisk utomeuropeisk medborgare (*British National Overseas*, BNO). Omkring tre miljoner Hongkongbor uppskattas ha BNO-status. Enligt det nya systemet får personer med BNO-status vistas i Förenade kungariket i fem år, med rätt att arbeta eller studera. Efter fem år kan de ansöka om status som bofast, och efter ytterligare tolv månader med status som bofast kommer de att kunna ansöka om medborgarskap. Viseringsbestämmelserna för det nya systemet offentliggjordes i oktober.

Förenade kungariket, Australien och Nya Zeeland upphävde också sina avtal om utlämning med Hongkong som svar på säkerhetslagen.

Repressiva åtgärder mot personer med avvikande åsikter

Gripanden av demokratiaktivister på olika grunder hade skett under 2020 redan innan säkerhetslagen antogs och fortsatte under resten av året. I april greps 15 kända personer, däribland Martin Lee, grundare till Demokratiska partiet och en framstående advokat, Albert Ho, en chefsadvokat och före detta ordförande för Demokratiska partiet, och Jimmy Lai, grundare till Apple Daily. Gripandena rör påstådda ”olagliga sammankomster” vid upplopp och protester som hölls i augusti och oktober 2019, vilket är ett brott som kan ge upp till fem års fängelse. De släpptes mot borgen i väntan på rättegång, som ska inledas 2021. Jimmy Lai greps på nytt enligt säkerhetslagen den 10 augusti men åtalades senare för bedrägeri. Han nekades borgen den 3 december.

Tolv Hongkongbor som försökte fly från regionen med båt stoppades av den kinesiska kustbevakningen och anhölls i Fastlandskina den 23 augusti. Ärendena överlämnades formellt till åklagarmyndigheterna den 27 november, och personerna anklagades för att ha försökt korsa gränsen.

Den 24 september greps demokratiaktivisten Joshua Wong inom ramen för en rad gripanden som gjordes under sommaren, även av hans medaktivister Ivan Lam och Agnes Chow. Den 2 december dömdes de tre aktivisterna till fängelsestraff på mellan 7 och 13,5 månader för brott mot den allmänna ordningen i samband med protesterna 2019.

Den 7 december grep polisen åtta personer på grund av protester som hade hållits vid Hongkongs kinesiska universitet föregående månad. Tre av personerna misstänktes för att ha brutit mot säkerhetslagen genom att uppvigla till utbrytning. Den 8 december greps ytterligare åtta demokratiaktivister på grund av den roll som de påstods ha haft i en otillåten sammankomst i juli.

Den 15 maj offentliggjorde det oberoende rådet för klagomål mot polisen (*Independent Police Complaints Council*, IPCC) sin rapport om de protester som hade utlösts till följd av den föreslagna lagen om utlämning. Rapporten omfattar händelser från juni till oktober 2019 och i den konstateras det att det inte fanns några systemrelaterade fel med polisstyrkan. IPCC

ansåg inte att polisen hade begått några fel under attacken i Yuen Long i juli 2019, där en grupp vitklädda män som ansågs ha koppling till triadligor attackerade tunnelbaneresenärer. IPCC varnade för farorna med begynnande terrorism i Hongkong och betonade att polisstyrkan utsatts för ”uppenbar propaganda” i syfte att smutskasta polisen. I de 52 rekommendationerna i rapporten framhölls behovet av ytterligare utbildning i taktik, användning av tårgas, bättre kommunikation och förhindrande av ryktesspridning. IPCC har endast begränsade befogenheter och rapporten kritiserades kraftigt för att inte hantera ansvarsfrågan på ett övertygande sätt.

För första gången på 30 år nekade myndigheterna i Hongkong tillstånd för evenemang för att minnas massakern på Himmelska fridens torg i Kina 1989, med hänvisning till folkhälsoproblemen i samband med covid-19. Arrangörerna av den årliga vakan, Hongkongalliansen till stöd för patriotiska demokratiska rörelser i Kina, hävdade att förbudet grundades på politiska motiv. Flera människor greps och åtalades för att ha deltagit i en otillåten sammankomst efter att ha hållit en vaka trots förbudet. Verksamheter som rör massakern på Himmelska fridens torg tillåts i andra fall, och Hongkongalliansens museum slog åter upp sina dörrar i maj.

Den 4 juni antog det lagstiftande rådet den kontroversiella nationalsångslagen som innebär att förolämpningar mot *De frivilligas marsch* bestraffas med böter på upp till 50 000 Hongkongdollar [5 530 euro] och upp till tre års fängelse. Den nationella folkkongressens ständiga utskott i Peking antog nationalsångslagen i september 2017 och beslutade att lägga till den i bilaga III till grundlagen två månader senare. Detta beslut fick lokal verkan genom omröstning i det lagstiftande rådet.

Sambandskontoret i Hongkong har utövat ett ökat inflytande på beslutsfattandet och det politiska etablissemangen i Hongkong och har ifrågasatt bevarandet av Hongkongs höga grad av autonomi. Genom säkerhetslagen har det även inrättats en ny kinesisk myndighet i Hongkong (*Office for Safeguarding National Security*), som kan utöva jurisdiktion i allvarliga ärenden som rör nationens säkerhet, inklusive där det finns ”komplexa” element som rör inblandning av ett utländskt land eller ”externa element” som inte Hongkongs myndigheter är ansvariga för. Dessa bestämmelser har aldrig åberopats så här långt.

Planen var att valet till det lagstiftande rådet skulle hållas den 6 september, och den 30 juli uteslöts tolv demokrativänliga kandidater från att ställa upp i valet. Valförrättarna angav att det inte trodde att kandidaterna skulle stå fast vid grundlagen på ett genuint sätt, vilket är ett formellt krav i de undertecknade förklaringarna. Bland de uteslutna kandidaterna fanns fyra sittande lagstiftare. Tre sittande ledamöter i distriktsråden som hade valts genom allmänna val uteslöts också, tillsammans med den före detta Demosistoledaren Joshua Wong.

Hongkongs regering gjorde ett uttalande där den uttryckte stöd för uteslutningen och motiverade åtgärden med de uteslutna kandidaternas faktiska eller påstådda uppträdande, inbegripet att de var för ett oberoende Hongkong (vilket inte har förespråkats direkt av de berörda), var emot säkerhetslagen, avsåg att urskillningslöst rösta ner de lagar som regeringen föreslog och begärde att utländska regeringar skulle ingripa. Regeringen hävdade att det inte förekom någon politisk censur eller begränsning av friheter och förvarnade om att förolämpningar och hot mot valförrättarna skulle utredas av polisen. Valförrättarnas beslut välkomnades även av sambandskontoret i Hongkong.

Uteslutningen blev föremål för stor internationell kritik. I en EU-förklaring som avgavs av EU:s utrikesrepresentant angavs det att uteslutningen försvagar ”Hongkongs internationella rykte som ett fritt och öppet samhälle”.

Pandemokraterna genomförde primärval den 11–12 juli för att få fram kandidater till det lagstiftande rådet och omkring 600 000 valdeltagare lämnade sin röst. En ung generation av aktivister – som i regel förespråkar ett större självbestämmande – gjorde bra ifrån sig i valet.

Den 31 juli sköts valet till det lagstiftande rådet upp med ett år i enlighet med nödlagen. Chefministern motiverade åtgärden med de hälsorisker som skulle uppstå om valet skulle fortgå mitt under covid-19-utbrottets s.k. tredje våg. Hon framhöll att det skulle innebära en särskild fara de äldre väljarna, att cirka 100 000 röstberättigade väljare som för närvarande befinner sig i Fastlandskina inte skulle kunna utöva sin rösträtt och att åtgärderna för social distansering hindrar genomförandet av kampanjer. Hon angav att val hade skjutits upp i andra jurisdiktioner.

Grundlagen innehåller inga bestämmelser om situationer där val skjuts upp under en så pass lång tid. I artikel 69 anges det att det lagstiftande rådets mandatperiod är fyra år. Den nationella folkkongressens ständiga utskott utfärdade därefter ett kortfattat beslut om att det sjätte lagstiftande rådet skulle fortsätta att utföra sina uppgifter i minst ett år efter att mandatperioden hade löpt ut den 30 september. Nästa lagstiftande råd kommer att väljas för sedvanliga fyra år.

Sittande lagstiftare som hade uteslutits från att ställa upp i nyvalet togs från början inte ur tjänst för den ettåriga förlängningsperioden. I det pandemokratiska lägret pågick dock en häftig diskussion om huruvida demokrativänliga lagstiftare bör sitta kvar i det lagstiftande rådets församling. Eftersom det fanns en splittring inom rörelsen beställde man en opinionsundersökning för att få allmänhetens synpunkter i frågan. De föga övertygande resultaten av denna undersökning ledde till att alla förutom två lagstiftare gick med på att sitta kvar i det lagstiftande rådet. En tredje lagstiftare avgick av hälsoskäl.

Den nationella folkkongressens ständiga utskott utfärdade ett beslut den 11 november som låg till grund för att Hongkongs regering med omedelbar verkan uteslöt fyra demokrativänliga lagstiftare från det lagstiftande rådet. I beslutet fastställs även omfattande kriterier för att avgöra när en enskild lagstiftare eller en kandiderande lagstiftare ska anses oförmögen att respektera eden att upprätthålla grundlagen och därmed ska avstängas från sina uppdrag. Kriterierna är bland annat stöd för ett oberoende Hongkong, vägran att erkänna Kinas suveränitet över Hongkong, uppmuntran av utländska länder eller ”externa element” att blanda sig i Hongkongs angelägenheter eller gärningar som äventyrar nationens säkerhet. Beslutet från den nationella folkkongressens ständiga utskott fick skarp kritik i Hongkong och av det internationella samfundet, bland annat eftersom det avsevärt undergräver Hongkongs höga grad av autonomi och skyddet av grundläggande rättigheter och friheter.

Uteslutningen av de fyra lagstiftarna resulterade i att de 15 kvarvarande demokrativänliga lagstiftarna i det lagstiftande rådet avgick. Den lagstiftande församlingen fungerade fortfarande men det gjordes betydligt färre demokratiska kontroller och avvägningar.

Flera högt uppsatta demokrativänliga personer lämnade sina partifunktioner efter detta. Ted Hui i Demokratiska partiet, som utreds för flera brott mot tillhörande borgenvillkor, gick i

självpåtagen exil i Förenade kungariket, vilket fick myndigheterna i Fastlandskina och Hongkong att reagera kraftigt.

Domstolarna brottades med anklagelser om jäv under året, framför allt när det gäller domar i protestrelaterade mål. Den 23 september gjorde högsta domstolens ordförande ett sällsynt uttalande där han försvarade domstolsväsendet och förvarnade om att angrepp mot domare skulle undergräva allmänhetens förtroende för rättsstatsprincipen. I september avgick den australiensiska domaren James Spigelman från posten som en av de 14 utländska domare som sitter i Hongkongs högsta domstol som icke-ordinarie domare. Hongkongs regering betonade dess åtagande gentemot systemet att utse utländska domare och framhöll att detta var viktigt för rättsväsendets oberoende. I oktober utsåg regeringen domare Patrick Hodge, vice ordförande för Förenade kungarikets högsta domstol, att sitta med i Hongkongs högsta domstol.

Den 21 december avvisade en enhällig högsta domstol – inbegripet högsta domstolens ordförande Geoffrey Ma och britten Lennie Hoffman som deltog som icke-ordinarie medlem – talan om regeringens förbud mot att demokratiaktivister bär munskydd och stod fast vid det författningsenliga i nödlagen enligt vilken förbudet infördes. Regeringens tillämpning av nödlagen under oroligheterna försvarades i högsta domstolens beslut, där det betonades att krisbefogenheterna är omfattande och flexibla men att utövandet av dessa måste bli föremål för ”meningsfull kontroll” i form av kontroll av lagenlighet, granskning från det lagstiftande rådets sida och grundlagskraven om att sådana bestämmelser måste vara angivna i lag och vara proportionella.

30 år efter att grundlagen infördes uppstod meningsskiljaktigheter i maktfördelningsfrågan. När det gäller revideringen av skolböckerna hävdade Hongkongs regering att principen inte gällde i Hongkong. Detta utlöste en omfattande diskussion där framstående advokater hävdade att det visserligen inte uttryckligen nämns något om maktfördelning i grundlagen men att det finns en tydlig ansvarsfördelning inom den offentliga makten och att det rättsliga oberoendet skyddas genom artikel 85.

Det lagstiftande rådet fick bevittna hemska händelser med våldsbrott under året, och en av orsakerna var kontroversen om vem som skulle vara ordförande för kammarutskottet (*House Committee*). Utskottet lamslogs i flera månaders tid på grund av obstruktionstaktik från pandemokraternas sida och oenigheter kring överlämnandet av ordförandeposten till vice ordföranden i väntan på resultaten av valet av den nya ordföranden i maj. Åtta pandemokratiska politiker, inklusive fem sittande lagstiftare och två före detta lagstiftare, greps senare på grund av händelser i det lagstiftande rådets kammare. Gripandena gav upphov till allvarlig oro över hur straffrättsliga bestämmelser utnyttjas mot lagstiftare och före detta lagstiftare samt det selektiva utnyttjandet av dessa mot demokrativänliga politiker.

Chefsministern sköt upp sitt årliga politiska tal som skulle ha hållits den 14 oktober med en månad. Hon angav att skälet till dröjsmålet var att man behövde rådfråga centralregeringens myndigheter om åtgärder för att stödja Hongkongs återhämtning och besökte Peking i början av november i detta avseende.

Hon höll sitt fjärde politiska tal den 25 november inför ett lagstiftande råd utan oppositionella företrädare. Chefsministern tog upp de ”många slag” som Hongkong hade fått ta, däribland de mänskliga och ekonomiska effekterna av covid-19 och de sociala oroligheterna. Hon försvarade säkerhetslagen och övrig politisk utveckling på senare tid, inbegripet

uteslutningen av demokrativänliga lagstiftare, och tog med en del om ”fullständigt stöd till centralregeringen”. Hon nämnde artiklarna 9 och 10 i säkerhetslagen som grund till regeringens planer på att skärpa bestämmelserna när det gäller sociala organisationer, medier och internet samt främja utbildning i nationell säkerhet vid skolor och universitet. Hon bekräftade även att regeringen skulle presentera ett lagförslag om ändring av bestämmelserna om avläggande av ed.

Effekterna av covid-19-pandemin

När det gäller covid-19-pandemin har Hongkong rapporterat över 8 847 fall och 148 avlidna. En bidragande orsak till den effektiva hanteringen av covid-19-utbrottet har varit Hongkongs utmärkta hälso- och sjukvård, kraftfulla politiska svar, inklusive strikta karantänåtgärder, och invånarnas ansvarsfullhet – vilket visas av den nästan allmänt utbredda användningen av munskydd under utbrottet. Hongkong utnyttjade även den värdefulla erfarenheten av sarspandemin 2003.

Hongkong rapporterade sitt första fall i slutet av januari. Kort därefter stängde Hongkong alla gränsövergångar, förutom den internationella flygplatsen, Shenzhen Bay och Hongkong–Zhuhai–Macao-bron för att tillåta Hongkongbor att återvända till staden. Regeringen fick viss kritik för sitt inledande svar på utbrottet, inbegripet inköpet av munskydd. Hongkong genomförde med centralregeringens stöd ett stadsomfattande program för frivillig testning i september och cirka 1,78 miljoner människor deltog i detta. Regeringen tillhandahöll en rad stödåtgärder för att mildra de ekonomiska och sociala effekterna av utbrottet.

Regeringen skärpte och lättade på åtgärderna för social distansering på regelbunden basis under utbrottet, som innebar tre smittvågor under årets lopp. Åtgärderna var bland annat att stänga viss kommersiell verksamhet som ansågs medföra en för hög risk, införa restriktioner i fråga om utrymme och besöksantal på restauranger och begränsa antalet människor som får samlas i en och samma grupp.

Under årets andra hälft inledde Hongkong diskussioner med elva länder om eventuella ”resebubblor” för att underlätta resandet. I oktober nåddes en principöverenskommelse om att skapa en ”bubbla” tillsammans med Singapore, men genomförandet försenades av en covid-19-våg. EU beslutade i oktober att lista de särskilda administrativa regionerna Hongkong och Macao som regioner med vilka icke-nödvändiga resor skulle kunna återupptas på ett ömsesidigt sätt när omständigheterna tillåter.

Rättigheter, friheter och lika möjligheter

Säkerhetslagen har utan tvekan påverkat utövandet av friheter, och när lagen antogs upplöste Demosistos ledare det demokrativänliga partiet. Partiet hade förespråkat självbestämmande för Hongkong men övergav detta mål i januari 2020.

Självcensuren ökade i det offentliga livet, men det är svårt att säga i vilken mån. Direkt censur är ännu inte något generellt drag i medielandskapet, men vissa journalister talar om tveksamma redaktionella beslut och om strängare ”grindvakter” bland utgivarna i känsliga frågor. Det finns ingen direkt koppling till säkerhetslagen, men det offentliga radio- och tv-företaget RTHK har utsatts för allt större påtryckningar om att undvika verksamheter och rapportering som regeringen anser vara av ”provokativ” karaktär.

Den 3 november greps en frilansjournalist på grund av hennes arbete med en undersökande dokumentär för RTHK om MTR-attacken i Yuen Long i juli 2019. Man fick skarp kritik för detta för att försöka kriminalisera legitimt journalistiskt arbete.

För akademiker råder det ovisshet om vad de får och inte får undervisa i med tanke på säkerhetslagen, framför allt för dem som undervisar i "känsliga" ämnen och dem som undervisar studenter från Fastlandskina. Vissa akademiker avstår från att begära forskningsstöd från utländskt håll, framför allt Förenta staterna, för att undvika känsliga situationer.

Icke-statliga organisationer försöker säkerställa att de inte hamnar i konflikt med säkerhetslagen, vilket skulle få följdverkningar för deras arbete. Friedrich Naumann Stiftung är den första stora internationella organisation som lägger ner sin verksamhet i Hongkong till följd av säkerhetslagen.

Skolorna utsätts för ett allt hårdare tryck, efter att myndigheterna i Peking och Hongkong signalerat att undervisningen måste läggas om för att uppmuntra patriotism och förståelse för säkerhetslagen. En lärare "avregistrerades" på livstid av utbildningsmyndigheten för att ha diskuterat självständighetsvänligt tänkande i klasserna innan säkerhetslagen trädde i kraft. Dessutom har skolböcker reviderats och lärare har uppmanats att inte hamna i konflikt med lagen. Utbildningssektorn har blivit allt mer politiserad och Pekingvänliga personer hävdar att många lärare är för demokrati eller till och med autonomi och att studenter indoktrineras med västerländska ideologier i klassrummen och uppmuntras att delta i sociala rörelser. Chefsministern har presenterat reformer av lärarutbildningen, för att säkerställa en större respekt för regeringens riktlinjer.

Mötesfriheten har begränsats mot bakgrund av covid-19-utbrottet och säkerhetslagen. Under första halvåret 2020 hade 107 ansökningar gjorts om allmänna sammankomster, varav 87 hade fått avslag. Alla ansökningar sedan juli 2020 har avslagits. Covid-19-utbrottet har ofta angetts vara det främsta skälet till avslag, och sedan mars har det varit förbjudet med offentliga sammankomster på mer än fyra och därefter åtta personer. Polisen har hissat en lila varningsflagga vid otillåtna sammankomster för att förvarna om eventuella brott mot säkerhetslagen, men när det kommer till uttryck av politiska åsikter är det oklart vad som är acceptabelt och oacceptabelt.

Vissa framsteg gjordes inom Hongkongs domstolar när det gäller **erkännandet av hbt-personers rättigheter**. I mars konstaterade appellationsdomstolen att en policy från bostadsmyndigheten, som innebar att samkönade par som hade ingått äktenskap utomlands inte fick ansöka om allmännyttiga bostäder, stred mot konstitutionen och mot lagen. I juni ändrade skattemyndigheten skattelagen så att en gift person, oberoende av om personen ingår i ett heterosexuellt eller samkönat äktenskap, kan välja gemensam eller individuell taxering tillsammans med personens make/maka. Den 18 september konstaterade Hongkongs högsta domstol att samkönade par som har ingått äktenskap enligt andra jurisdiktioners lagstiftning bör åtnjuta lika rättigheter enligt arvsrätten i Hongkong. Samma dag avstod dock domstolen från att bevilja allmänt erkännande av samkönade äktenskap som ingåtts utomlands, och konstaterade att specifika fall av diskriminering skulle kunna hanteras genom särskilda domstolsärenden. Under 2020 uppstod oro över homofobiska kommentarer som en domare påstods ha gjort när det gäller en asylsökandes sexuella läggning.

Hongkong har vidtagit vissa åtgärder för att bekämpa **människohandeln**, men Förenta staterna har tagit med Hongkong på sin grupp 2-bevakningslista. Enligt Förenta staternas årsrapport om människohandel var tveksamheterna bland annat en ineffektiv identifieringsmekanism, det låga antalet åtal och bestraffning av offer för olagliga handlingar som de tvingats att begå. Den 17–18 december hölls ett femte seminarium mellan EU och Hongkong om människohandel där man tog upp gemensamma angelägna frågor. Dessa var bland annat internationellt samarbete mot människohandel, stöd till brottsoffer och samarbete med det civila samhället.

Man tror att covid-19-utbrottet har inverkat negativt på arbetsvillkoren för vissa **utländska hushållsarbetare**. Bland annat har man fått in rapporter om att vissa arbetsgivare inte lät arbetstagarna lämna hemmet under sin sedvanliga lediga dag per vecka. *Hong Kong Federation of Asian Domestic Workers Unions* rapporterade ökad diskriminering av arbetstagare till följd av pandemin. Till exempel upphörde avtal rättsstridigt när arbetstagarna troddes ha fått covid-19, och utländska hushållsarbetare som hade rest in i landet fick ingen lön när de satt i obligatorisk karantän. Många hushållsarbetare som hade förlorat sina arbeten var strandsatta i Hongkong och var mycket beroende av hjälp från välgörenhetsorganisationer eftersom det inte fanns något annat stöd att tillgå. Hongkongs regering har infört gratis covid-19-tester och munskydd för utländska hushållsarbetare som väntar på inackorderingsställen för att få komma till de nya arbetsgivarnas hushåll.

Systemet för korruptionsbekämpning var fortsatt kraftfullt och stabilt, och Hongkong höll en mycket hög standard i fråga om öppenhet och åtgärder mot korruption. Myndigheter, politiska aktörer och företagsaktörer är medvetna om att öppenhet är viktigt om Hongkong ska förbli ett starkt internationellt affärscentrum.

Den ekonomiska effekten av covid-19-utbrottet har påverkat **fattigdomsnivåerna**, och arbetslösheten steg till den högsta på 16 år, det vill säga 6,6 %, till slutet av 2020³ och arbetslöshetsnivån bland unga i åldersgruppen 20–29 år uppgick till 11 %. Fattigdomsnivån hade redan ökat till 20,4 % under 2019. I januari 2020 tillkännagav chefsministern tio nya initiativ för att stödja personer på gränsnivå och missgynnade personer, inbegripet genom att höja målet när det gäller tillfälligt boende från 10 000 till 15 000 år 2023 och ge kontanta bidrag till personer som ansöker om offentligägda hyresbostäder och som har väntat i mer än tre års tid.

II. Ekonomisk utveckling

Hongkongs ekonomi försämrades betydligt under 2020 och uppvisade recession för andra året i rad, efter en BNP-nedgång på 1,2 % under 2019. En viss förbättring skedde senare under året till följd av återhämtningen i den kinesiska ekonomin, men Hongkongs ekonomi minskade ändå med 9,1 % under första kvartalet, med 9,0 % under andra kvartalet och med 3,5 % under tredje kvartalet 2020 jämfört med 2019. Covid-19 var en stor bidragande orsak till minskningen men kom utöver befintliga motvindar som oroligheterna 2019 och handelskriget mellan Förenta staterna och Kina.

Hongkong har en mycket öppen ekonomi, som traditionellt sett är ett blomstrande nav i tre avseenden: för Kina för att anskaffa utländskt kapital, för den globala och den kinesiska

³ Denna statistik och den statistik som ges nedan är den senaste som fanns tillgänglig i skrivande stund.

handeln och för turismen (mestadels kinesiska turister). Av stadens fyra viktigaste näringar – finansiella tjänster, turism, handel och logistik samt professionella tjänster och producenttjänster – var finansiella tjänster den enda som uppvisade goda resultat 2020.

Näringar med en stor exponering mot turismkonsumtion var bland dem som drabbades hårdast under året. Dessa är bland annat detaljhandeln, livsmedels- och dryckesbranschen, hotellbranschen, transportbranschen och flygbranschen. Detaljhandeln minskade med 25,3 % på årsbasis under de första elva månaderna 2020. Restaurangernas intäkter minskade med 30,8 % på årsbasis under årets första tre kvartal, och passagerarantalet vid flygplatsen minskade med 87,5 % på årsbasis under hela året. Den främsta förklaringen till detta är en enorm minskning av antalet turister, som minskade med 93,6 % på årsbasis till bara 3,6 miljoner turister, till följd av reserestriktionerna och rädslan för att resa. Traditionellt sett kommer cirka 80 % av turisterna från Fastlandskina, och de står uppskattningsvis för 40 % av detaljhandelsförsäljningen i staden, framför allt inom lyxvarusektorn. Hushållskonsumtionen påverkades också av den svaga ekonomin och lokala regler för social distansering på restauranger och vid andra verksamheter.

Pandemin fick en begränsad påverkan på Hongkongs **utrikeshandel** tack vare en viss förbättring under senare delen av året och den förbättrade ekonomiska situationen i Kina och i vissa andra delar av världen: Varuexporten (nästan uteslutande återexport) minskade med 2,8 % på årsbasis och importen med 5,0 % under de första elva månaderna 2020. Detta påverkade i sin tur handels- och logistiknäringarna, som utgör cirka 20 % av Hongkongs BNP.

Arbetsmarknaden försämrades kraftigt under året. Arbetslösheten uppgick till 6,6 % i slutet av året, jämfört med 3,3 % i slutet av 2019. Dessutom finns stora skillnader mellan näringar, och arbetslösheten inom finanssektorn ligger på bara 3,2 %.

Fastighetspriserna steg med 0,3 % under året (jämfört med en ökning på 5,5 % 2019). Hongkong är fortfarande en av världens dyraste städer för bostadsköpare. Bostadsbristen har varit ett långvarigt problem som påverkar många hushåll.

Finanssektorn har varit mycket mer motståndskraftig än den övriga ekonomin och fortsatte att växa under året. Branschen stöddes betydande genom aktuella börsintroduktioner. Under året gjordes 154 börsintroduktioner, som ledde till ett totalt anskaffat belopp på 397,5 miljarder Hongkongdollar (42,4 miljarder euro). Detta är en ökning med 26,5 % på årsbasis av det anskaffade beloppet, till och med efter att Ant Groups dubbla börsintroduktion i Hongkong och Shanghai – vilken skulle bli den största någonsin – stoppades i sista minuten på grund av invändningar från Fastlandskinas tillsynsmyndigheter.

Börsintroduktioner är en inkomstkälla för många aktörer inom finansbranschen och drar till sig investerare och kapital. Nya striktare regler för kinesiska företag som är börsnoterade i Förenta staterna och ökade spänningar mellan Förenta staterna och Kina anses uppmuntra börsintroduktion av kinesiska företag i Hongkong. Ett annat skäl till finansbranschens motståndskraft är den relativt låga exponeringen mot den lokala ekonomin. Cirka 80 % av Hongkongs börsvärde utgörs av företag i Fastlandskina, vilket innebär att branschen har en stor exponering mot den kinesiska ekonomin (som presterade bättre än Hongkongs ekonomi under året). Under året ökade dagsomsättningen på Hongkongbörsen med 49 % på årsbasis, och börsvärdet nådde en rekordnivå på 47,5 biljoner Hongkongdollar (5,1 biljoner euro). Hongkongs Hang Seng-index föll med cirka 3,4 %. Banksektorn hade en fortsatt god

kapitalbas och stora buffertar. Hongkong **har inte noterat betydande kapitalutflöden** trots en oviss ekonomisk situation och en destabiliserande politisk utveckling på lokal nivå. **Hongkongdollarn var stark** och Hongkongs valutamyndighet fick ingripa vid flera tillfällen för att säkerställa att den inte skrevs upp för högt och att den höll sig inom fluktuationsbandet i förhållande till den amerikanska dollarn. Inflödet av kapital till följd av börsintroduktionsverksamheterna främjade valutans styrka i detta avseende, tillsammans med starka utländska valutareserver.

Den genomsnittliga inflationen uppgick till 0,4 % under de första elva månaderna 2020.

Regeringens stöd och den finanspolitiska situationen

För att klara den ekonomiska nedgången och stödja befolkningen genomförde regeringen räddningsåtgärder i flera omgångar under året. Enligt regeringens siffror **uppgick åtgärderna till totalt 311,5 miljarder Hongkongdollar (33,2 miljarder euro) eller cirka 10–11 % av stadens BNP**. Åtgärderna bestod bland annat i utbetalning av ett kontant engångsbelopp till invånarna på 10 000 Hongkongdollar (1 066 euro), ett lönebidragssystem och flera olika skattesänkningar, avgiftsdispenser och stödordningar för flera olika näringar.

Åtgärderna innebar ett viktigt stöd för ekonomin men har också kritiserats för att inte vara tillräckligt riktade, vilket därmed gör dem mindre effektiva och dyrare för statsbudgeten. Så var fallet med de två allra dyraste åtgärderna – kontantutbetalningen och lönebidragen – eftersom de kunde utnyttjas av merparten invånare och företag, oavsett ekonomisk situation. De flesta åtgärderna offentliggjordes under det första halvåret, varefter regeringen sänkte stödet.

Dessa åtgärder kompletterades med en uppsättning åtgärder från Hongkongs valutamyndighet, vilka bland annat handlade om att öka likviditeten inom banksektorn, halvera de lagstadgade reserverna för att frigöra utlåningskapacitet och införa uppskov för bankkunder med återbetalning av skulder.

Under sommaren räddade regeringen det Hongkongbaserade flygbolaget Cathay Pacific genom ett stort likviditetstillskott, med det angivna målet att skydda arbetstillfällena och Hongkongs status som flygnav. Trots detta stöd meddelade företaget några månader senare att företaget skulle genomföra en omfattande omstrukturering.

När det gäller finanspolitiken noterade man för första gången på 15 år ett budgetunderskott 2019, men situationen förvärrades avsevärt under 2020 på grund av låga intäkter och kostnaden för de ekonomiska stödåtgärderna. Under perioden mellan april och november uppgick det offentliga underskottet till rekordhöga 318 miljarder Hongkongdollar (34 miljarder euro) medan budgetreserverna minskade från 1,16 biljoner Hongkongdollar till 842 miljarder Hongkongdollar (90 miljarder euro).

Näringslivet

De största bekymren för de europeiska företagen under året var den ekonomiska nedgången och covid-19-pandemins effekter på företagens verksamhet och intäkter. Samtidigt uppmärksammade många företag även det ändrade politiska klimatet i staden, inbegripet genomförandet av säkerhetslagen och Pekings allt större inflytande.

Precis som under oroligheterna 2019 tillämpade de europeiska företagen till stor del en ”vänta och se”-strategi under 2020. Inom näringslivet råder dock en uppfattning att säkerhetslagen har skadat Hongkongs internationella anseende. Det finns även oro över hur lagen kan komma att påverka företagen och, mer generellt, företagsklimatet i Hongkong. Olika näringar påverkas olika mycket, men generellt sett handlar oron om behovet av att säkerställa rättsväsendets fortsatta oberoende, yttrandefrihet och näringsfrihet, tillgång till data och konsekvenserna för att anställa och bibehålla begåvad personal⁴. Detta har lett till att vissa företag omvärderar sin närvaro i staden medan andra arbetar med att ta fram beredskapsplaner. Det finns några företag som anser att säkerhetslagen är en positiv utveckling, även sett till den sociala instabiliteten, men företagsundersökningar tyder på att majoriteten företag inte delar denna uppfattning.

Några europeiska företag har dragit ner på sin verksamhet i Hongkong på grund av den ekonomiska nedgången. Företag i näringar med stor exponering mot turismkonsumtion var bland dem som drabbades hårdast och noterade betydligt lägre intäkter. Företag i handels- och logistiknäringarna påverkades av en svag global handel och den globala ekonomiska nedgången.

Reserestriktionerna till och från Hongkong har också fått stor påverkan på de europeiska företagen, framför allt eftersom många av dem gör affärer med Kina och Asienregionen.

Hongkongs verksamhetseffektivitet, dess höga grad av autonomi, rättsstatsprincipen och dess oberoende rättsväsende har länge betraktats som centrala konkurrensfördelar. En urholkning av dessa fördelar skulle därför göra Hongkong mindre attraktivt. Ett annat orosmoment för företagen är spänningarna mellan Kina och Förenta staterna, inbegripet när det gäller Hongkong.

Handel och övrig politik

I januari trädde ett frihandelsavtal med Australien i kraft, vilket undertecknades i mars 2019 och även innefattar ett ändrat investeringsavtal. Ett investeringsavtal med Förenade Arabemiraten trädde i kraft i mars. Under året fortsatte även det gradvisa ikraftträdandet av ett frihandelsavtal med ekonomierna i Sydostasiatiska nationers förbund (Asean), vilket undertecknades 2017.

Regeringen presenterade åtgärder för att främja Hongkongs funktion som ett finansiellt nav och det första gröna navet i regionen. Dessa var bland annat en dispens från stämpelavgift på börshandlade fonder och åtgärder för att locka till sig eget kapital. Dessutom infördes ett nytt teknikindex (*Hang Seng TECH Index*). Det representerar de 30 största teknikföretag som finns noterade i Hongkong och som har en stor exponering mot teknik och klarar indexets screeningkriterier. När det gäller grön finansiering inrättade regeringen och de finansiella tillsynsmyndigheterna i staden styrgruppen för grön och hållbar finansiering i alla organ (*Green and Sustainable Finance Cross-Agency Steering Group*). Regeringen angav att den skulle emittera nya gröna statsobligationer de närmaste åren (efter den första emitteringen 2019).

Regeringen öronmärkte 3 miljarder Hongkongdollar (320 miljoner euro) för utbyggnaden av Hongkongs vetenskapspark (Hong Kong Science Park) och förbättrade sitt projekt för

⁴ Sådan oro framhölls i flera företagsundersökningar som gjordes under året.

tekniskt stöd, för att främja innovation och teknik – vilket var en av regeringens främsta prioriteringar. I december offentliggjorde regeringen även sin uppdaterade plan för att göra Hongkong till en smart stad (*Smart City Blueprint for Hong Kong 2.0*). När det gäller bostäder fastställde regeringen ett mål att skapa 100 400 allmännyttiga bostadsenheter till 2024 (och 19 600 privata bostadsenheter per år till 2024). På miljöfronten var en av prioriteringarna att ytterligare främja användningen av elfordon och att fasa ut mer förorenande fordon. Regeringen införde en stödordning på 2 miljarder Hongkongdollar (212 miljoner euro) för att uppgradera laddningsinfrastrukturen för elfordon vid privata bostadshus.

När det gäller energi strävar regeringen efter att öka andelen naturgas i energimixen för att kunna minska mängden kol. Avfallshanteringen är fortfarande en viktig fråga i staden, eftersom endast en liten andel av stadens avfall återvinns lokalt. Ett bakslag kom i juni när lagstiftarna drog tillbaka ett kraftigt försenat lagförslag om en obligatorisk avgift för bortskaffande av avfall, som hade presenterats 2018.

Chefsministern föreslog i sitt **politiska tal 2020**, som hon höll den 25 november, att man skulle stärka Hongkongs återhämtning. Fokus på kort sikt låg på att stoppa pandemin, medan man i de mer långsiktiga ekonomiska planerna bekräftade de fastställda prioriteringarna att förbättra integreringen inom GBA och med Fastlandskina, främja Hongkongs roll som ett nav för handel, finanser och företagstjänster samt främja innovation och teknik och utvecklingen av en smart stad. I det politiska talet nämndes några åtgärder för företagen och löftet att främja utgifter för infrastruktur. Dock gjordes inget betydande tillskott utöver de 10–11 % av BNP som redan hade tillförts till ekonomin under året.

I det politiska talet framhölls återigen vikten av att lösa de långvariga problemen med bostadsbrist och ekonomiskt oöverkomliga bostäder. Chefsministern upprepade i detta avseende sitt stöd för *Lantau Tomorrow Vision*, ett mycket omfattande och omstritt markåtervinningsprojekt. Det tillkännagavs även i det politiska talet att det skulle genomföras en storskalig reklamkampanj för att marknadsföra staden som affärsnav, med tanke på de utmaningar som finns när det gäller Hongkongs anseende.

Ett anmärkningsvärt tillkännagivande var beslutet att Hongkong skulle bli koldioxidneutralt till 2050 och att Hongkongs klimatplan kommer att uppdateras i mitten av 2021 som en del av detta. Talet innehöll även andra ”gröna” tillkännagivanden, bland annat om transporter, byggnader, grön finansiering och energiåtervinning.

Chefsministerns besök i Peking väckte förväntningar om att Kina snart kommer att öppna upp sina gränser till Hongkong på nytt. Många företag har verksamheter, kunder och/eller leverantörer på fastlandet, och de kinesiska turisterna i Hongkong är viktiga konsumenter inom detaljhandeln, livsmedels- och dryckessektorn, hotellsektorn och transportsektorn. Reserestriktionerna som obligatorisk karantän fanns dock fortfarande kvar i slutet av året.

III. Förbindelserna mellan Hongkong och Fastlandskina

Sambandskontoret i Hongkong har utövat ett ökat inflytande på beslutsfattandet och det politiska etablissemangen i Hongkong och har ifrågasatt bevarandet av Hongkongs höga grad av autonomi. Påståendet i april om att sambandskontoret i Hongkong inte behövde respektera det grundlagsenliga skyddet av Hongkongs autonomi mot centralregeringens inblandning (artikel 22) skickade en oroande signal om Kinas åtagande att värna principen ”ett land, två

system”. Sambandskontoret bekräftade denna tolkning i ett uttalande, där det angavs att sambandskontoret har omfattande maktbefogenheter i Hongkong, inbegripet tillsynsbefogenheter. Det faktum att Luo Huining utsågs till sambandskontorets chef i januari 2020 var ett tecken på en mer aktiv hållning från sambandskontorets sida, vilket speglas i de regelbundna pressmeddelandena där man kommenterar utvecklingen när det gäller Hongkong. I dessa riktades skarp kritik mot pandemokratiska lagstiftare.

Fastlandskina fortsatte att vara Hongkongs största handelspartner när det gäller varor och utgjorde 59 % av Hongkongs totala export och 43 % av importen under de elva första månaderna 2020. Hongkong utgör i sin tur ett viktigt handelsnav för fastlandet och rankades som Kinas femte största handelspartner 2020. Den kinesiska provinsen Guangdong förblir en viktig bas för passiv förädling för Hongkong.

Hongkong fortsatte även att vara **Kinas viktigaste finansiella offshorecentrum och investeringsnav**. I slutet av 2019 var Fastlandskina Hongkongs största källa till ingående utländska direktinvesteringar, bortsett från offshorecentrum, och den främsta destinationen för Hongkongs utgående utländska direktinvesteringar, motsvarande 28 % respektive 45 % av de totala stockarna. Cirka 65 % av de utländska direktinvesteringarna i Fastlandet kommer i sin tur från Hongkong, och 61 % av Kinas utgående utländska direktinvesteringar går till Hongkong. Det finns 1 319 företag från fastlandet som är noterade i Hongkong, vilka utgör 80 % av det sammanlagda börsvärdet i staden. Hongkongs och Fastlandskinas kapitalmarknader är sammankopplade via börskopplingsprojektet **Stock Connect**, som länkar samman Hongkongbörsen med börsen i Shanghai och Shenzhen, och via obligationssystemet för ömsesidigt marknadstillträde, **Bond Connect**.

Under året fortsatte Hongkong och fastlandet att utveckla sina förbindelser inom ramen för **avtalet om närmare ekonomiskt partnerskap mellan Hongkong och Kina (Cepa)**, som undertecknades först 2003. Nya liberaliseringsåtgärder för handeln med tjänster godkändes i november 2019 och trädde i kraft i juni 2020.

Den regionala integrationen inom ramen för **GBA** fortsatte under året. Ett mål i den plan som offentliggjordes 2019 var ett obehindrat flöde av varor, tjänster och kapital inom GBA till 2035. Regeringen offentliggjorde åtgärder under året för att främja integrationen och underlätta för företag inom olika sektorer. På det finansiella området offentliggjordes en plan för att genomföra ett gränsöverskridande pilotprojekt för förmögenhetsförvaltning i båda riktningarna (*Wealth Management Connect*). Planen offentliggjordes gemensamt av Kinas folkbank, Hongkongs valutamyndighet och Macaos valutamyndighet i juni. Projektet innebär att invånarna i Hongkong, Macao och nio städer i Guangdongprovinsen skulle kunna göra gränsöverskridande investeringar i förmögenhetsförvaltningsprodukter från banker i området. Det planeras även ett *Insurance Connect*-projekt inom GBA.

Företagen är till stor del positiva till de möjligheter som GBA innebär, men området medför även utmaningar när det gäller skattepolitiken, tillsynsmässiga och rättsliga aspekter, politisk osäkerhet, öppenhet och synlighet samt skydd av immateriella rättigheter. Mer generellt finns det fortfarande frågetecken kring hur man ska sammanföra tre olika ekonomiska och rättsliga system samt skatte- och tullsystem och om eventuell rivalitet mellan de deltagande städerna. Hongkongs konkurrensfördel genom att vara den huvudsakliga länken till Kina skulle också kunna försvinna när städerna i Guangdong liberaliserar sina ekonomier, blir mer konkurrenskraftiga och fungerar som en länk till världen genom finans och handel.

IV. De bilaterala förbindelserna och samarbetet mellan EU och Hongkong 2020

Den årliga strukturerade dialogen mellan EU och Hongkong hölls aldrig under 2020, för första gången sedan dialogerna infördes 2006. Tidigare har den strukturerade dialogen gett möjlighet till att granska och driva på samarbete inom områden som finansiella tjänster, handel, investeringar, upphandling, tullar, innovationsteknik, människohandel och miljö. EU anser att det är viktigt för båda sidor att föra en regelbunden institutionell dialog där man kan se över förbindelserna på djupet och hantera eventuella problem eller frågor av ömsesidigt intresse som omfattas av den andra sidans jurisdiktion eller behörighet. EU hoppas att förutsättningarna kommer att finnas för att återuppta den strukturerade dialogen 2021.

Under 2020 startade 1 560 EU-företag verksamhet i Hongkong och många av dem har Hongkong som regionalt huvudkontor eller regionkontor. EU-företagen är verksamma inom ett stort antal sektorer, främst finans- och företagstjänster, värdepappershandel, logistik, detaljhandel, livsmedel och drycker samt byggverksamhet.

Hongkong var år 2020 EU:s 25:e största handelspartner⁵ vad gäller varor, och rankades som EU:s tolfte största handelspartner i Asien. Den bilaterala handeln under perioden uppgick till totalt 27,4 miljarder euro, vilket är en minskning med 10,8 % på årsbasis jämfört med samma period 2019. EU:s export av varor till Hongkong under denna period uppgick till 23,0 miljarder euro, medan importen från Hongkong utgjorde totalt 7,1 miljarder euro, vilket resulterade i ett överskott på 15,8 miljarder euro för EU. EU var Hongkongs tredje största handelspartner när det gäller varor 2020, efter Fastlandskina och Taiwan. EU var Hongkongs näst största exportdestination och femte största importleverantör. Hongkong fortsatte att vara en viktig omlastningspunkt för handeln mellan Fastlandskina och EU.

Under 2019 var Hongkong EU:s fjärde största **handelspartner när det gäller tjänster** i Asien. Under 2019 (som är det senaste år som det finns uppgifter för) uppgick den bilaterala handeln med tjänster (EU-27) till 26,8 miljarder euro (+9 % på årsbasis). EU:s import av tjänster från Hongkong uppgick till 11,0 miljarder euro, medan exporten till Hongkong uppgick till 15,8 miljarder euro, vilket resulterade i ett överskott på 4,7 miljarder euro för EU⁶.

Investeringar i båda riktningarna mellan EU och Hongkong fortsatte att vara oerhört betydelsefulla. Statistik från Hongkong visar att EU, bortsett från offshorecentrum, var den sjunde största utländska investeraren i Hongkong och den näst största destinationen för Hongkongs utgående utländska direktinvesteringar i slutet av 2019 (de senast tillgängliga uppgifterna). Hongkongs totala utländska direktinvesteringar i EU-27 uppgick i sin tur till 185,8 miljarder euro i slutet av 2019, enligt siffror från Eurostat, vilket gjorde Hongkong till en betydande källa till utländska direktinvesteringar i EU, medan EU-27:s investeringar i Hongkong låg på 163 miljarder euro. När det gäller investeringsflöden visar de senaste uppgifterna för tre kvartalen 2020 ett nettoinflöde av utländska direktinvesteringar från Hongkong till EU på 7,6 miljarder euro (jämfört med ett nettoutflöde på 49,8 miljarder euro under de tre första kvartalen 2019).

⁵ Baserat på siffror för EU-27.

⁶ Preliminär statistik från Eurostat.

Under året fortsatte EU och Hongkong att samarbeta i **tullfrågor**, inom ramen för en handlingsplan för skydd av immateriella rättigheter inom avtalet mellan EU och Hongkong om samarbete och ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor samt handlingsplanen för tullens bekämpning av intrång i immateriella rättigheter. Det ömsesidiga utbytet av riskinformation fungerade väl under 2020, även om viss operativ verksamhet som hade planerats påverkades av covid-19-krisen. Trots utmärkt samarbete är Hongkong fortfarande det nästa största ursprungslandet i värde för till EU importerade varor som gör intrång i de immateriella rättigheterna, även om dessa varor inte produceras i staden.

När det gäller **forskning, vetenskap och innovation** offentliggjorde Hongkongs myndigheter två ansökningsomgångar 2020 för att främja Horisont 2020-deltagare från Hongkong. Sista ansökningsdag för den sista omgången är i mitten av januari 2021. Det nuvarande samarbetsprojektet inom Horisont 2020 löper ut samtidigt som det europeiska ramprogrammet i slutet av 2020. Man bör därför återuppta diskussionerna med Hongkong för att förlänga projektet inom Horisont Europa, inbegripet en samfinansieringsmekanism som är öppen för den privata sektorn. Vid eventuella framtida diskussioner om Horisont Europa kommer man att prioritera ömsesidighet, lika villkor, öppenhet, inkludering och respekt för höga etiska normer och integritetsnormer. I detta avseende kommer EU framgent att noga övervaka de effekter som säkerhetslagen får på forskare och forskares rörlighet, den akademiska friheten och forskningsinstitut.

När det gäller **bekämpning av penningtvätt och motverkande av terrorismfinansiering** utfärdade arbetsgruppen för finansiella åtgärder (FATF) en ömsesidig utvärderingsrapport om Hongkong⁷ förra året, varefter territoriet blev föremål för ett förfarande för regelbunden uppföljning. Eftersom Hongkong är ett blomstrande nav för finans och handel finns det stora risker för att systemet skulle kunna utnyttjas som en transitpunkt för vinning av brott i utlandet. Hongkong bör fortsätta att vidta åtgärder i detta avseende, så att korrekt information om verkligt ägande finns att tillgå för att vidta alla relevanta rättsliga åtgärder.

EU:s och Hongkongs femte årliga workshop om **människohandel** ägde rum den 17–18 december. Workshopen bestod av två halvdagarssessioner online som handlade om internationella normer, partnerskap mot människohandel, brottsofferstöd och läget när det gäller kampen mot människohandel i EU och Hongkong. Deltagandet från Hongkong var mycket högt, med cirka 80 deltagare från ett omfattande tvärsnitt av ministerier. Byrån för tekniskt bistånd och informationsutbyte (Taix) bidrog med sju expertföreläsare till seminariet.

Merparten av de aktiviteter som innebar fysiska möten fick skjutas upp på grund av covid-19-pandemin, däribland kulturevenemang, forskning, akademiskt samarbete, rörlighet för studenter och aktiviteter som de kreativa näringarna deltar i. EU:s kontor letade därför efter alternativa sätt för att stå värd för offentliga diplomatiska evenemang. I februari stod EU:s kontor värd för EU:s filmfestival 2020, med stöd från EU-medlemsstaterna, under skärpta hälsoåtgärder. EU:s kontor anordnade den tredje upplagan av *Make Music, Hong Kong* i onlineformat, tillsammans med EU-medlemsstaterna. EU:s kontor anordnade även en design tävling i samarbete med rådet för yrkesutbildning (*Vocational Training Council*).

⁷ <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Hong-Kong-China-2019.pdf>

EU:s kontor höll regelbundna möten med regeringstjänstemän, lagstiftare, den akademiska världen och det civila samhället.